

tanja pajević

ribarski čamac

bez naslova

„Jedan od najčešćih i najmarkantnijih kvaliteta koje stičemo tokom svoga sedamnaestogodišnjeg školovanja je deformacija kičmenog stuba ili vidnog aparata, ili nesposobnost novopečenog stručnjaka da se bar prve tri godine na svom radnom mestu snadije“ (Beležim ogorčeni izliv za ovu priliku blagolagoljivog Dragana. Napomena: taj izliv izliven je pre objavljivanja u štampi koraka preduzetih za renoviranje našeg školstva).

„Mi maturiramo pod uslovom da smo dobro utvili da se Kosovska bitka odigrala 15 (28) juna 1389 godine u utorak u dva časa, a čak ni o Rodenu dve prepravice nemamo. Mi detaljno znamo svih devet pripovedaka Laze Lazarevića i dobijamo na maturi pitanje „Higijena u pesmama Jovana Jovanovića — Zmaj“, a jednog Dostojevskog čitamo samo ako nam eventualno do ruke dodje. (Preporučiti čoveku bibliotekarka tamo nekog „Idiota“, čitala njena sestra, pa joj se mnogo dopao).

Ej, bre, odavno se zna da mi nismo krivi što isplaženog jezika jedva sustižemo svet u kulturi i nauci, a nikom da padne na pamet kako nismo dužni ni da gruvajući do sitnica našeg Dostojeva (i u pluralu: Dositjeje) opet iskrijavamo posledice tog robovanja.

Stoj, nemoj sada da uzdahnete. — Kad mi ne učimo što je naše, a da ko čel — jer sve najbolje je naše i nauka i umetnost siromaše ako se skućavaju na nacionalno, moram tako da kažem ma koliko smrdelo na parolu.

Zar zato što Dositjeju popečitelju nije palo na pamet da je možda važnije znati kraul nego konjunktiv pluskvamperfekta aktivne perifrastične konjugacije, poneki od nas otkrivaju, i to eventualno, u svojoj tridesetoj godini čari baškarenja i po vodama dublim od domaće kađe za kupanje (u ploticama).

Mi bismo da imamo bar jednom dnevno čas fizikulture, a to nije zato što za nju ne mora da se uči, a i da jeste, pa šta? To bi značilo samo da nam je učenje ovakvo kakvo je danas (i monotonu zunaravanje nastavnikovog glasa i naše zedvanje kroz prozor, grozničava bdenja nad knjigom do poslednjeg čvetaja a sveleke godine, kada šljive cvetaju a sveleke snage upiru da se broj dvoitaka svede na jednu za avgust) dozgodilo. A možda mi i nismo krivi što je to tako: pa mi u prvi osnovne polazimo čisti kao naše nove sveske na uzane linije, spremni, i ne znajući, da se predamo toj tetka-učiteljici koja od nas ima da počne da pravi intelektualca. Zeljni, i ne znajući, pažnje i uvažavanja svoje ličnosti. Koja itekako postoji, drugovi vaspitači, čak i kod osnovca, a vi je prevideli kod maturanata. Što nas još te prija-učiteljice (kad već umeju da ispletu i po čitavu čarapu za jedno školsko pre podne) ne nauče da učimo? No to bi ipak možda bilo (sasvim

bez ironije) precenjivanje njihovih sposobnosti.

A mi bismo da nas nauče da učimo i to za nešto vrednije od svedočanstva. Da bar svaki drugi profesor na neki, iz ove perspektive voljeban, a da li bi baš morao biti voljeban, način uzme levak pa nam u glave ulije ljubav za znanje a ne za oćenu. Da se skrate profesorima godine službe potrebne za penziju, pa nek ne budu klimakterično nervozni kad rade sa djacima.

Ej, kad bi jednom Filozofski i Viša pedagoška prestali da budu zadnje utočište letječim studentima koji su započeli na Elektrotehničkom pa se po (nezvaničnom) ranglistici spuštali, spuštali i stigli najzad do Filozofskog, grupa geografija. Da ne bude utočište malim, najbeznačajnijim devojkama u razredu koje žele da zbog udaje što pre završe, a posle će možda i predavati u nekoj školi (i to se „možda“ najčešće i ostvari, jadni mi).

Najbolji ljudi treba da su po školama koje fabrikuju nove ljude. Onda se ne bismo bojali da svog profesora pitamo o stvarima za koje znamo da ih nije učio per dvadeset pet godina, jer tada još nisu postojale. Zajedno bismo otkrivali svetove, a ne bismo tako uporno zapitkivali na času svoga „para“ koliko još ima do zvana i ne bi nas zbog takvih ljubopitstava profesor licemerno isterivao iz razreda spuštajući bajagi nezainteresovano svoj uvredjeni pogled na „Omegu“ na levom zglobu.

Između katedre i klupe više ne bi bilo „autoritativnih“ kilometara, one bi bile bliske baš kao što jesu na podu učionice.

A nemoj slučajno družu srednjoskolče, željan da se malo razigraš, nemoj da ti razredni sazna kako triput nedeljno trenira odbojku ili da si se preplatilo na ciklus predavanja o velikim slikarima sveta; onda si ga uprskao. Jer kad god ne budeš bez zamuckivanja umeo da izrecituješ bojne otrove i njihovo smrtonosno brojne osobine (a neće se ti otrmovi više zihati ni u jednom ratu upotrebiti), obesiće ti se sa mnogo optužujućeg prebacivanja ta tvoja odbojka ili preplata na nos. A na studijama nećeš moći da se baviš sportom, sem ako, postavši recimo fudbaler, ne rešiš da fudbaler i ostanesh (dok te noge služe). Inače se simultano možeš baviti sportom (ili pasionirano ići u pozorište ili biblioteku) i biti dobar student jedino pod uslovom da izmisliš sredstvo za nespavanje pa onih osam sati što ti posle šesnaest učenja preostanu za san, iskoristiš za fizičko (ili kulturno, u svakom slučaju: van svoje struke) vaspitanje.

Zato, dragi mladići, morate da se užasno zadihate kad potričete za tramvajem. Zato, drage devojke, morate da se izvlačite žopnima i naramenicama, i puderom krijete velike podočnjake nastale usled nespavanja zbog straha od sutrašnje prozivke. Zato, dragi mašinci, dubokomisljeno proučavate svoj nokat na malom prstu čim se povede razgovor o literaturi ili slikarstvu.

Ponekad kao zamislimo, utvrdimo da je stvarno strašno i apсурdno što već dvadesetog juna pojma nemamo o stvarima učenim od petnaestog septembra do tridesetog maja. Jer tih stvari bilo je tako monoton mnogo da su nas uspavljivale i postajale čisto zagorčavanje života. A ovakvo ocenjivanje kakvo je sada, — pa to je bogu plakati: odlični djaci uvek na kraju godine znaju mnogo manje od dvojkša, to je već svima, sem profesorima, jasno. A čisto sumnjam da i njima nije prosvetlilo, samo što...“

— I tako Dragane, danas lepo vreme...“

— Nije, što lažeš, oči pada kiša...“

— Eto vidiš kako ti lepo umeš i o zanimljivim stvarima da razgovaraš.

— A, treba da promenimo temu. Izvoli, na tebe je red.

— Dobro, evo ti jedno pismo:

„Draga Miro,

Unezverim svakog jutra iste oči u prozor sav balav od mraza i nasmejem se tek kad obe čarape dobro navučem.

Imaću o Novoj Godini prvi put visoku potpeticu (dve, čini mi se). Ali to mi ne predstavlja radost. Volim njega; odnosno danima ne mogu da mu zamislim lice. Bio je stariji čitav mesec od mene. Zato sam morala da budem jako poslušna. Volim ga još uvek i satima se uzbudjujem u uspomenu.

Piši mi, molim te, šta, koliko i kako pišeš.

Nemoj da si luda da od onog svog „Izmišljenog dnevnika“ praviš romantičnu na dvesta strana, kao što ti savetuju. Nisam prosto pametna kako raja ne kapira da je već demode da se jedna literarno nastrojena osoba muči takvim konandolovskim problemima kao što je stvaranje zapleta i sukoba koji će biti pano za isticanje celovitih, dorečenih ličnosti i slika društvene stvarnosti u toj i toj polovini onog i onog veka. Pisanje romana je jedan posao neprorodan i izveštačen isto koliko i posao nekoga koji bi na kakvom (klasično romaničnom) razbojštu iz gomile iskasapljenih telesa vadio laktove, noseve i prste raznih ljudi, pa od njih krpio novog čoveka.

Zivot ima fineise i bljeskove koji padaju u oči, (ako suviše grebu, oči zasuve), njih treba izrezati i polepiti u svoj album, a ne docrtavati uvek trapavom rukom vezivno tkivo, šuplje i smešno, i bez ikakve druge uloge sem da spaja bljeskove.

Kao znaš neko sredstvo za stvaranje radnog apetita, preporučiti mi ga hitno. Ustviri, ja ga naslućujem: to je kada ti urednici odbijaju rukopise. E, ali ja im ne odnosim rukopise, pa tako nemaju prilike da ih odbijaju. Dakle: ne piše mi se ne zato što ne mogu, nego zato što mogu.

Puno idem u pozorište i gledam dobre drame. Čitam dobre knjige, kad god uspem da se na to nateram. Za žaljenje što neću pročitati silne dobre knjige po bibliotekama, ne moram da se naterujem. Gledam dobre filmove, slušam dobre ploče...“

— Svuda oko nas ima dobre umetnosti u tako velikim količinama da čovek sasvim ne oseća potrebu da je još i on pravi, pogotovo kad zna kolico šansi za taj posao poseduje.

Piši mi o spektru svoje dosade, ali nemoj da opet čekam dva meseca na odgovor.

Juče mi bio jedan dalji brat sa svojom ženom. Zajedno imaju četrdeset dve godine i crnu krpu umesto perspektive. Ona nosi obične dokolence i prestala je da se sminka. Suknje su joj duge mada se već pola godine nosi kratko. Brigu za liniju ne mora više da vodi, — tanka je kao pre puberteta. Priča kako se često seća detinjstva i ponekad joj se plače što više nije dete. Kaže da ne izlazi nigde: sede kod kuće i masakriraju vreme. Ona želi da čita, a ne stiže od pravljenja zaprške. Počukavaju da studiraju i imaju stipendije. On mi savetuje da se ne udajem i kaže da mu se nad glavom zatvara, sporo i neumitno...“

— I tako, Miro, danas lepo vreme...“

— Šta, zar ti je dosadilo?

— Ne, nego mi je interesantno da slušam novu varijantu stare pesme rano ostarelih...“

— Dobro, ajde sada, sada, e fino, evo: Jesi li čitao „Uliks“?”

— Jesam — kaže Dragan tako kao da je jednu veliku brigu sa vrata skinuo što je to pročitao i sad može mirno da spava, govori „jeste, pročitao sam“, i pritom se uopšte ne uznemirava što u glavi od te knjige ništa više nema nego pretstavu da ju je pročitao.

— Više ne bih mogao da čitam tako velike knjige...“

— Misliš debele?

— Da. Uostalom, ova je bila na flis papiru, činila se tanja no ustvari. A sve što je trebalo pročitao sam do sada. Više ne mogu, nervozan sam, ne mogu se skrasiti da pročitam tolike strane.

(Gotovo je. Svoj posao je obavio, kao da je akt čitanja sam sebi cilj. Pritom se ja, slušajući ga, ne iščudjavam baš previše, jer imam još malo pa sličan stav).

Mirjana STEFANOVIĆ